

KREDIT-MODUL TIZIMIDA TALABANING MUSTAQIL TA'LIM TURLARINI TASHKIL ETISH

Dots. Aliev Islambek Tursinbaevich
Toshkent arxitektura-qurilish universiteti, O'zbekiston
E-mail: islambek2005@mail.ru

Аннотация: Мақоллада oliy ta'lim muassasalarida talabalarining mustaqil ishlari, mustaqil ta'limning ta'lim jarayonidagi o'rni, roli va holati, bu borada olimlar tomonidan amalga oshirilgan tadqiqot ishlarining tahlili, hozirgi kunda rivojlangan davlatlardagi mustaqil ta'limning turlari va ularni ta'lim jarayonida qo'llash imkoniyatlari ko'rsatilgan.

Калит so'zlar: Mustaqil ta'lim va uning turlari, ta'limning kredit modul tizimi, talabalarning mustaqil ish turlari, o'qituvchi rahbarligidagi talabalarning mustaqil ishlari

Annotation: The article discusses the independent work of students in higher educational institutions, the role and status of independent education in the educational process, the analysis of research work carried out in this area, shows the types of independent education in developed countries and the possibilities of their use in the educational process.

Keywords: Independent education and its types, credit-modular training system, types of independent work of students, independent work of students under the guidance of a teacher.

Аннотация: В статье обсуждаются самостоятельная работа студентов в высших учебных заведениях, роль и статус самостоятельного образования в образовательном процессе, анализ исследовательских работ, проводимых в этой сфере, показаны виды самостоятельного образования в развитых странах и возможности их применения в учебном процессе.

Ключевые слова: Самостоятельное образование и его виды, кредитно-модульная система обучения, виды самостоятельной работы студентов, самостоятельная работа студентов под руководством преподавателя

Ma'lumki, ta'limning kredit texnologiyasi bilan auditoriya ishlari hajmining qisqarishi bevosita talaba mustaqil ishining qiymati va mavqeini oshiradi [4]. Agar an'anaviy ta'lim tizimida mustaqil ish o'rganilayotgan o'quv kursining umumiy mehnat sig'imining uchdan bir qismini tashkil etsa, kredit ta'lim tizimida bu qismning uchdan ikki qismini tashkil qiladi. Binobarin, kredit texnologiyasi sharoitida talabaning mustaqil ishi ta'lim sifatini oshirish va bo'lajak mutaxassislarni tayyorlashning asosiy zaxiralaridan biriga aylanadi [6].

Talabaning mustaqil ishi, uning turlari, ta'lim jarayonidagi o'rni va ahamiyati, ularni samarali tashkil etish yo'llari kabi masalalar shu kunga qadar juda ham ko'p respublikamiz va xorijiy olimlar tomonidan tadqiqot ob'ekti sifatida o'rganib chiqilgan.

I.E.Unt, M. M. Skatkin, S. D. Smirnov, V. I. Yurchenko, P.I.Pidkasistiy, V.K. Buryak, B.P. Yesipov, R.M. Mikelson, J. Hasonboev, X. To'raqulov, Sh.Sharipov, N.Muslimov, O.A.Qo'ysinov, M.X.Xaybullaev, S. M. Yashanovlar tomonidan oliy ta'lim tizimidagi talabalar mustaqil ishlarining turlari va ularni tashkil etish masalalarini o'rganilgan bo'lsa, B.N.Guzanov, N.V.Morozova, A.V. Antyxov, N.V. Fomin, S.A. Boltaboevlar tomonidan talabalar mustaqil ishini tashkil etish bosqichlari, B.Usmanov, R.Habibullaev, I.G.Teleshova, V.A. Topolskiy, O.Ya.Potexina, Ye.V.Sherbakovalarning tadqiqotlari kredit-modul tizimida talabalarning mustaqil ishlarini tashkil etish texnologiyasiga bag'ishlangan. Mazkur masalaning yanada mohiyatining oshishiga 2020 yil 31 dekabrda O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim jarayonini tashkil etish bilan bog'liq tizimni takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi №824-son qarorining va mazkur qaror bilan tasdiqlangan «Oliy ta'lim muassasalarida o'quv jarayoniga kredit-modul tizimini joriy etish tartibi to'g'risida» gi Nizomning qabul etilishi bo'ldi [4]. Ushbu nizom talabaning o'quv yuklanmasining

asosiy qismi talabalar mustaqil ta'limiga ajratilganligini, shu sababli oliy ta'lim muassasalarida talabalarning mustaqil ishlariga alohida e'tibor qaratish kerakligini ko'rsatib o'tadi.

Talabaniing bevosita o'zi tomonidan mobil qurilmasi orqali amalga oshiriladigan mustaqil ish turlariga quyidagilarni kiritish mumkin [7]:

- o darsga tayyorlanish – ma'ruza matnlari, vodkastlar, video materiallar, amaliy mashg'ulotlar va laboratoriya ishlari bayonlarini o'rganish. Talabalar darsga tayyorlanish jarayonida o'qituvchi tomonidan tayyorlangan va masofaviy o'qitish tizimiga qo'yilgan video fayl (vodkast)lardan ham foydalanishi mumkin.

- o axborot izlash – o'z qiziqishlaridan kelib chiqib taqdim qilingan dayjest orqali internet materiallarini o'rganish. Vikipediya Dayjest — (inglizchada bayon, tanlash) boshqa nashrlarning qisqacha tahlili yoki qisqacha mazmuni degan ma'noni bildirar ekan. Umuman Dayjest iborasi-bu eng qiziqarli materiallarning qisqacha mazmuni ko'rinishidagi ma'lum bir vaqt oralig'idagi matbuotning qisqacha bayoni sifatida qaraladi. Talaba internet saytlarda o'z qiziqishlaridan kelib chiqqan holda dayjestlardan foydalanib axborot izlashi mumkin.

- o FAQ (ko'p so'raladigan savollar) – o'zini qiziqtirgan muammolarga o'rgatuvchi dasturlar vositasida javob izlash. Ma'lumki FAQ (Frequently Asked Question(s))-u yoki bu mavzu bo'yicha ko'p so'raladigan savollarga javoblar saqlanadigan saytning umumiy bo'limining nomi. Rus tilidagi anoligi ChZV hisoblanadi. Umumiy qilib aytganda internetdan talabaniing o'zini qiziqtirgan mavzu bo'yicha ma'lumot izlab topishi hisoblanadi.

- o Forum – fan mavzulari bo'yicha telegram kanallari yoki masofaviy ta'lim platformalarida fikr almashish. Bu forumlarda fanga oid muayyan fikrlar bilan almashish imkoniyatini beradi. Masalan, Qurilish konstruksiyasini AVTOCAD dasturida o'rganish bo'yicha forum mavjud.

- o Test yechish – o'rgatuvchi test dasturlarida mashq qilish orqali fan moduliga oid materiallarni mustahkamlash; Masalan MyTest dasturida fanga oid testlarni yechish imkoniyati mavjud.

- o Nazorat ishiga tayyorlanish – fan bo'yicha kutilayotgan oraliq va yakuniy nazoratlarga tayyorgarlik ko'rish.

Ushbu mustaqil ish shakllariga o'qituvchi tomonidan kech qanday ko'rsatma berilmaydi va baholanmaydi, balki talabaniing o'zi qiziqishlaridan kelib chiqib ularni amalga oshiradi. Fanni o'qitishda quyidagi TMI shakllari qo'llaniladi.

Talabaniing mustakil ish mashg'ulotlari hajmi

T/r	TMI shakllari va mazmuni	Soat
1.	Research. Talabalar internetdan va boshka manbalardan mustaqil ravishda ma'lumot izlashadi va tarqatma materiallarni o'rganishadi. Har bir ma'ruza buyicha kamida 2 soat shug'ullanish maqsadga muvofiq.	14
2.	Forum. Talabalar fan mashg'ulotlari bo'yicha topshiriqlarni bajarish mobaynida masofaviy ta'lim platformasida o'zaro muloqot qilishadi. Bu jarayon uchun vaqt sarfi masofaviy ta'lim platformasida qayd kilib boriladi.	16
3.	FAQ (ko'p beriladigan savollar forumi). Talaba o'z muammosi buyicha maslahat olish uchun masofaviy ta'lim platformasida maslahat tizimiga yoki professor-o'qituvchiga murojaat qiladi. Bu jarayon uchun vaqt sarfi masofaviy ta'lim platformasida qayd qilib boriladi.	14
4.	Test. Talaba har bir modul yakunida o'z bilimlarini mustahkamlash uchun masofaviy ta'lim platformasidagi (HEMIS) o'rgatuvchi (MyTest) testlarni ishlaydi. Bu jarayon uchun vaqt sarfi masofaviy ta'lim platformasida qayd qilib boriladi.	16
Jami		60

Bu yerda asosan talabalarning masofaviy ta'lim platformasidagi mustaqil ishlari haqida so'z boryapti. Shuningdek, ta'lim platformasidan foydalanishga imkoni yo'q talabalarni ham inobatga olgan holda professor-o'qituvchilar jamoasi harakat qilishi kerak. Demak, talabaniing kutubxonada yoki Talabalar turor joyida ishlashini inobatga olgan holda platformadan foydalanish vaqtini kelishib olishi kerak bo'ladi. Lekin bu platforma ta'lim muassasasida yo'q bo'lganda ham o'qituvchi o'z saytida ham

xuddi shu ishlarni tashkil etishi mumkin. Shuningdek, professor-o'qituvchilar ijtimoiy tarmoqlardan ham foydalanib, muayyan topshiriqlarni berishi mumkin.

Hozirgi kunda eng ko'p tarqalgan talaba mustaqil ishlarining turi bu- An'anaviy shakldagi *o'qituvchi rahbarligidagi talabaning mustaqil ishlari* (O'RTMI) hisoblanadi.

An'anaviy shakldagi o'qituvchi rahbarligidagi talabaning mustaqil ishlari (O'RTMI) qo'yidagi turlarga bo'linadi[14]:

- + masala yechish – amaliy mashg'ulot mavzusi bo'yicha berilgan masalalarni yechish va uni yozma tarzda taqdim qilish;

- + referat – muammoning yozma bayoni, bunda adabiy manbaalar sharhlanadi yoki ilmiy ish, kitoblar tahliliy bayon qilinadi;

- + kollokvium – o'quv modulining nazariy qismining o'zlashtirilishini tekshirish maqsadida suhbat uyushtirish;

- + esse – dolzarb mavzu bo'yicha shaxsiy fikrini tanqid, publitsistik va boshqa janrlarda yozma bayon qilish;

- + taqdimot – berilgan mavzu bo'yicha slayd va video materiallar vositasida chiqish qilish;

- + keys-stadi – ishlab chiqarishdagi muammoli vaziyatlar bo'yicha belgilangan shakldagi topshiriqlar bo'yicha yechim izlash;

- + ish o'yinlari – kasbiy faoliyat jarayonlarini imitatsiya qilish, sahnalashtirish, rollarni ijro qilish orqali kasbiy ko'nikmalar orttirish;

- + glossariy – berilgan mavzu bo'yicha atamalarni qisqa izohlash.

- + guruh loyihasi – 3-5 talabaning hamkorlikda loyiha ishini bajarishi;

- + hisob grafik ishlari – odatda texnik fanlar (muhandislik grafikasi, elektrotexnika, axborot texnologiyalari va h.k.) bo'yicha amalga oshiriladigan belgilangan uslubiy qo'llanmalar asosida yoziladigan grafik va hisob ishlari;

- + kurs ishi – fan yoki fanlar majmuasi (korxonalar iqtisodiyoti, menejment asoslari, ekologiya va atrof-muhit muhofazasi, fuqaro himoyasi va h.k.) muammolari bo'yicha belgilangan uslubiy qo'llanmalar asosida bajariladigan belgilangan uslubiy qo'llanmalar asosida yoziladigan yozma va hisob ishlari;

- + kurs loyihasi – fan yoki fanlar majmuasi (texnik mexanika, texnologik jarayon va qurilmalar, mutaxassislikka oid loyiha ishlari bajariladigan fanlar) muammolari bo'yicha belgilangan uslubiy qo'llanmalar asosida bajariladigan grafik chizmalar ilova qilinadigan belgilangan uslubiy qo'llanmalar asosida yoziladigan hisob ishlari;

- + diplom loyihasi - mutaxassislik faniga oid berilgan mavzu bo'yicha ishlab chiqarish korxonasini yoki uning bo'linmasini loyihalashga qaratilgan, grafik chizmalar va hisob ishlari bilan bayon qilinadigan belgilangan uslubiy qo'llanmalar asosida yoziladigan loyihaviy ish;

- + amaliyot hisoboti – o'tkazilgan malakaviy amaliyot (tanishuv, ishlab chiqarish, bitiruv oldi amaliyotlari) bo'yicha belgilangan uslubiy qo'llanmalar asosida yoziladigan hisobot;

- + fan to'garaklarida ishtirok etish – talabaning fan to'garaklarida maket, slayd, namunalar kabi ko'rgazmali materiallarni tayyorlashi;

- + tanlovlarda ishtirok etish – talabaning o'qituvchining ilmiy rahbarligi ostida turli tanlovlarda ishtirok etishi (“Yangi avlod iste'dodlari”, talabalar startap loyihalari va h.k.);

- + fan olimpiadalarida qatnashish – fanlar bo'yicha OTM lar o'rtasida o'tkaziladigan olimpiadalarda ishtirok etish (Arxitektura, Qurilish konstruksiyalari, Qurilish mexanikasi, Materiallar qarshiligi va h.k.);

- + ilmiy anjumanlarda ma'ruza qilish – fanga oid ilmiy tadqiqot mavzusi bo'yicha OTM, xalqaro va respublika miqyosida o'tkaziladigan ilmiy-texnikaviy anjumanlarda ma'ruza qilish;

- + ilmiy tezis va maqolalar chop etish – ilmiy anjumanlarning to'plamlarida tezislari va ilmiy jurnallarda ilmiy tadqiqot mavzusi bo'yicha maqolalar chop qilish;

- + o'quv-uslubiy materiallarni tayyorlashda ishtirok etish – darslik, o'quv qo'llanma, uslubiy qo'llanma, uslubiy ko'rsatma va boshqa o'quv-uslubiy adabiyotlarni tayyorlashda ishtirok etish;

Har bir professor-o'qituvchi o'zi dars beradigan fanidan kamida yuqoridagi O'RTMI turlarida 80-90% ini foydalanadi. Lekin ularga qo'yilgan talablarni to'liq bajarmagan talabalarning ham TMIlarini

qabul qiladi. Ya'ni, kamchiligi bor ishlarga past baho qo'yish orqali qabul qilinadi. Masalan, u talaba bundan zo'r yoza olmaydi degan ma'noda. Ko'pchilik OTMlarda faqat iqtidorli talabalar bilangina fan to'garaklarini tashkil etish, ilmiy tezis va maqola chop etish, fan olimpiadalarida qatnashish, o'quv-uslubiy materiallarni tanlashda ishtirok etish kabi TMilar tashkil etiladi. O'quv rejasida ko'rsatilgan TMI laridan tashqari keys-stadi yechish, guruh loyahasini ishlab chiqish, kollokvium o'tkazish, esse yozish, ish o'yinlarini tashkil etish, glossariy tuzish kabi TMI topshiriqlari faqat o'zlashtirishi yaxshi bo'lgan guruhlarda tashkil etiladi.

Shuhbasiz, ushbu TMI larini tashkil etish uchun o'qituvchida birinchidan salohiyat, xoxish, vaqt va ikkinchidan talabalar bilan ishlash uchun sabr, fidoyilik, ta'lim sifatini oshirishga ya'ni o'z mehnatining natijasini ko'rishga bo'lgan qiziqish bo'lishi kerak.

Shu kabi o'quv loyihalari bilan talabalarda qo'yidagi tayanch layoqatlarni shakllantirishimiz mumkin:

1. Ijtimoiy,
2. Muloqatli,
3. Axborotli,
4. Loyihaviy
5. Dizaynerlik (nashrlik)

Shuningdek, Toshkent arxitektura-qurilish institutining Shahar qurilishi va xo'jaligi kafedrasini mudiri t.f.d., dotsent A.Xotamov tomonidan tayyorlangan "Binolarni texnik baholash" fanidan tuzilgan keys-stadini ko'rib chiqishimiz mumkin.

Keys-stadi: Barhayot MChJ qurilish firmasi tomonidan Sergeli tumanidagi 9 qavatli turar-joy binolari qurilib, foydalanish uchun topshirildi.

Ushbu turar joy kompleksida 6 oy muddatda 9, 10, 11-uyalar uy egalari tomonidan o'zlashtirildi va uylarning «Hayot sikli» boshlandi. Binolarning umrini inson umriga qiyoslash mumkin: Moslashish bosqichi, asosiy xizmat davri va bino konstruksiyalarida asta-sekinlik bilan ishdan chiqish jarayonining yuz berishi-eskirish davri.

Aynan ekspluatatsiyaning dastlabki birinchi yilidayoq 9-uyning konstruktiv elementlarida, 10 va 11-uyning injenerlik-kommunikatsiya tizimida kutilmagan avariya paydo bo'la boshladi. Bundan tashqari 10 va 11-uyalarning yuqori qavatdagi xonadonlarida pardoq qismlaridagi ko'chishlar, yedirilishlar, tomdan chakki o'tishi, injenerlik tarmoqlaridagi quvurlarda nosozliklarni kiritish mumkin.

Savollar: Binoda dastlabki yildayoq bunday holatlarning paydo bo'lishiga asosiy sabab nimada deb uylaysiz?

1. Aytinch, bunday hollarda ko'riklar tizimining aynan qaysi turi o'tkaziladi?
2. Bunday nosozliklarni bartaraf etish uchun ta'mirlashning qaysi turi qo'llaniladi?

Shu kabi TMIlardan ta'lim jarayonida foydalanish orqali ularning fanga bo'lgan qiziqishini orttirishimiz va o'z ustida ishlashini, mustaqil fikrlashini tashkil etamiz. Ayniqsa magistratura ta'lim bosqichida TMIlari alohida ahamiyatga ega, sababi ularning ichidan kelajakda o'z faoliyatini OTM bilan bog'lagan professor-o'qituvchilar yetishib chiqishi mumkin.

Elektron shakldagi O'RTMI lar me'yorashtirilmaydigan TMIlardan bo'lib, ular har bir amaliy mashg'ulot yakunida hisobot shaklida qabul qilinadi. Bu turdagi O'RTMI larni amaliy mashg'ulotda yoki undan keyin amalga oshirilishi mumkin. Har bir amaliy mashg'ulotdan so'ng masofaviy ta'lim platformasida O'RTMI uchun o'qituvchining maslahat darslari tashkil etiladi. Xorijiy davlatlarning OTMlarida qo'llanilayotgan elektron shakldagi O'RTMI larni ko'rib chiqamiz [7]:

➤ Link – internet havolasini ochib unda keltirilgan video yoki matn shaklidagi materialni belgilangan hajmda izohlash yoki internet- havolaga annotatsiya yozish. (Aslida Link (inglizcha link - havola) sayt sahifasidagi faol element bo'lib, uni bosganingizda qandaydir amal bajariladi. Saytdagi har qanday navigatsiya va foydalanuvchi tomonidan amalga oshiriladigan deyarli barcha harakatlar linklar tufayli amalga oshiriladi.) Talaba internetdagi ma'lum bir video yoki matn ko'rinishidagi o'quv materialini belgilangan hajmda izohlash yoki internet-havolaga annotatsiya yozish orqali o'zlashtirishi mumkin.

➤ Chart – jadval, diagramma va sxemalarni cheklangan hajmda tahlil qilish. (Chart so'zi -ayirim manbalarda bozorlarda narxlarni prognoz qilishda foydalaniladigan diagrammalar va grafiklar deb, yana

boshqalarida esa Chart so‘zi-zamonaviy rus tilidagi "xit-parad" so‘zi bilan sinonimdir, ya‘ni hozirgi vaqtda yoki ma‘lum bir davr oralig‘idagi eng mashhur qo‘shiqlar va kompozitsiyalar ro‘yxati sifatida ishlatilgan.) Chartlarni mavjud jadval, diagramma va sxemalarni tahlil qilish orqali muayyan xulosalarni chiqarish sifatida foydalanishimiz mumkin.

➤ Q/A – masofaviy ta‘lim platformasida o‘qituvchi tomonidan berilgan savollarga belgilangan hajmda yozma javob berish. Q/A – (inglizchada savol va javob degan ma‘noni bildiradi) Masofaviy ta‘lim platformasidagi yozma savollarga yozma javob berish hisoblanadi.

➤ Review – taqdim qilingan manbaga annotatsiya yozish yoki taqriz yozish. Talabalarga boshqa olimlarning yoki talabalarining ishlarini o‘qib ularga taqriz yozish orqali ham mustaqil ta‘lim olishini tashkil etish mumkin.

➤ SWOT – talaba biror tushunchani cheklangan hajmda SWOT-tahlil qiladi. Ushbu usul orqali talaba o‘zining faoliyatini baholashi mumkin yoki boshqa bir hodisani baholash imkoniyatiga ega bo‘ladi.

S – kuchli tomoni	O - imkoniyatlari
W – kuchsiz tomoni	T- to‘siqlar

➤ Interview – muammoni tadqiq qilish bo‘yicha suhbat uyushtirish va uni masofaviy ta‘lim platformasiga yuklash. (Intervyu muayyan muammoni tadqiq etish maqsadida yirik fan arboblari yoki ilg‘or ishlab chiqarish korxonasining rahbarlari bilan o‘tkazilishi mumkin.)

➤ Google Apps – Google Classroom platformasida hamkorlikda slaydlar, jadvallar, matnlar shaklidagi topshiriqlarni bajarish. (Google Classroom yoki " Google Class " - bu onlayn ta‘lim uchun Internet xizmati. Kurslar yaratish, vebinarlar o‘tkazish va talabalarni test qilish imkonini beradi. Aslida, Google bir xizmatda bir nechta vositalarini to‘plagan. Ular orasida fayllarni saqlash uchun disk, matnli ma‘ruzalar, taqdimotlar, so‘rovlar nashr qilish uchun Google Docs, video uchrashuvlar uchun xizmat va treningni rejalashtirish uchun taqvim mavjud. Google Classroom butunlay rus tilida. Google maktablar, texnik maktablar, universitetlar va notijorat tashkilotlar uchun xizmat ishlab chiqdi.) Asosan guruhlarda TMI ni tashkil etishda bir vaqtda taqdimot tayyorlash, matnlar yozish imkoniyatini beradi.

➤ Dayjest – berilgan mavzu bo‘yicha internet-havolalar to‘plamini keltirish, kartoteka tuzish va ularni qisqa izohlash. Berilgan mavzu bo‘yicha talaba ma‘lumotlarni internet resurslaridan topadi, havolalaridan kartoteka tuzadi va ularni izohlaydi.

➤ Report – talabalar laboratoriya mashg‘ulotlari bo‘yicha hisobotlarini masofaviy ta‘lim platformasiga kiritish. (Report so‘zi- bu yerda hisobot, doklad, xabar ko‘rinishida keladi.) Tajriba darsida amalga oshirilgan ishlar va ularning natijalari bo‘yicha hisobotni platformaga kiritadi.

Yuqoridagi elektron shakldagi O‘RTMI larni 1 bosqich magistraturada o‘tiladigan “Pedagogik mahorat va pedagogik texnologiya” fani misolida ko‘rib chiqadigan bo‘lsak quyidagidek shaklda tashkil etishimiz mumkin.

T/r	MI turi	Amaliy mashg‘ulot mavzulari bo‘yicha O‘RTMI	Soat
1	Review	“Ta‘lim jarayonida ta‘lim oluvchi shaxsi: tuzilishi va sohalari” mavzusi bo‘yicha o‘qituvchi tomonidan berilgan yoki taqdim qilingan manbaga taqriz yozadi. Talabalar tomonidan tayyorlangan taqrizlar o‘zlari tomonidan tuzilgan komissiya tomonidan baholanadi. Taqrizlarni baholash bo‘yicha ko‘rsatmalar komissiyaga oldindan beriladi.	4
2	Link	Talaba “O‘quv jarayonini loyihalash va rejalashtirish” mavzusi bo‘yicha berilgan variantlardagi havolalarni ochib ularga fikr bildiradi. Javobni baholashda talabaning to‘g‘ri javob berishi va bayon qilishi inobatga olinadi.	4
3	Chart	“An‘anaviy, rivojlantiruvchi va innavatsion ta‘lim” mavzusi bo‘yicha jadvalni 200 gacha so‘z ishlatib izohlash talab etiladi. Javobni baholashda so‘zlar soni, atamalardan foydalanish, gapning tuzilishi, bog‘lovchi so‘z va iboralardan foydalanish, taqqoslashlar, o‘zgarish dinamikasi va izohning to‘g‘riligi hamda to‘liqligi inobatga olinadi.	4

4	Dayjest	Talaba “Interfaol ta’lim metodlari. Grafik organayzerlar” mavzu bo’yicha internet-havolalar to’plamini keltirish, kartoteka tuzish va ularni qisqa izohlaydi. Berilgan mavzu bo’yicha talaba ma’lumotlarni internet resurslaridan topadi, havolalaridan kartoteka tuzadi va ularni izohlaydi.	4
5	Q/A	“Pedagogik mahorat va uning o’qituvchi faoliyatida tutgan o’rni” mavzusi bo’yicha o’qituvchi tomonidan berilgan variantlardagi savollarga 50-70 so’z hajmida javob yoziladi. Javobni baholashda javobning to’liqligi va so’zlar soni e’tiborga olinadi.	4
6	Chart	Talaba “Pedagogik qobiliyat-pedagogik mahoratning asosi sifatida. Pedagogik takt va pedagogik odob” mavzusi bo’yicha jadvalni 200 gacha so’z ishlatib izohlash talab etiladi. Javobni baholashda so’zlar soni, atamalardan foydalanish, gapning tuzilishi, bog’lovchi so’z va iboralardan foydalanish, taqqoslashlar, o’zgarish dinamikasi va izohning to’g’riligi hamda to’liqligi inobatga olinadi.	2
7	Google Apps	“O’qituvchining kasbiy faoliyatida pedagogik texnikaning ahamiyati” mavzusi bo’yicha hamkorlikda Google Apps taqdimot tayyorlashadi.	2
8.	Review	“Pedagogik ijodkorlik va pedagogik refleksiya” mavzusi bo’yicha o’qituvchi tomonidan berilgan yoki taqdim qilingan manbaga taqriz yozadi. Talabalar tomonidan tayyorlangan taqrizlar o’zlari tomonidan tuzilgan komissiya tomonidan baholanadi. Taqrizlarni baholash bo’yicha ko’rsatmalar komissiyaga oldindan beriladi.	2
9.	SWOT	“O’qituvchining innovatsion faoliyati: namoyon bo’lishi va tuzilmasi” mavzusi bo’yicha har bir talaba tomonidan SWOT-tahlilni amalga oshiradi.	2
10	Interview	Talaba “Pedagogik nizolar va ularni bartaraf etish texnologiyasi” mavzusi bo’yicha o’zgalarning shu muammoga nisbatan fikrlarini o’rganadi va audio, video yozuvlar shaklida taqdim etadi. Talabaning ishini baholashda uning vaqt reglamentiga rioya qilganligi, suhbatdoshini to’g’ri tanlashi, savollarni suhbatdoshining javobidan kelib chiqib berishi va uni yo’naltirishi, original javob olishi, tashqi ko’rinish va fon, mulozamat elementlari inobatga olinadi.	2

Mazkur elektron shakldagi O’RTMI lar o’qituvchidan bu AKT borasidagi bilim, ko’nikma va malakalarni talab etadi. Shuningdek, o’qituvchidan dars beradigan fani bo’yicha ushbu TMIlarni qaysi amaliy mashg’ulotga mos kelishini tanlay bilishni, qanday natijaga erishishi mumkinligini oldindan bashoratlash kerakligini taqozo etadi. Eng asosiysi talabalarda ushbu TMIlarni bajarish uchun moddiy-texnik imkoniyati mavjud bo’lishi kerak bo’ladi. Hozirgi kunga qadar OTM si professor-o’qituvchilari ushbu TMIlardan faqat SWOT tahlilini o’qitish metodi sifatida foydalanilayotganligini bilamiz. Ma’lumki, O’RTMI lar ularning bayoni, mavzulari, topshiriqlari, o’tkazish shakllari, soatlar hajmini ham ko’rsatgan holda fanning sillabusida fan modullari bo’yicha keltiriladi.

Albatta O’RTMI mazmuni fanning xususiyatidan, oliy o’quv yurtining texnik imkoniyatlaridan va elektron kutubxonaning o’quv-uslubiy ta’minlanganidan kelib chiqib aniqlanadi.

Xulosa o’rnida shuni aytish mumkinki, talabalarining mustaqil ishi bo’lajak mutaxassis shaxsini shakllantirishga muhim ta’sir ko’rsatadi. Ayniqsa kredit-modul tizimda tahsil olayotgan har bir talaba o’z ish tartibini va har bir fan bo’yicha ta’lim mazmunini o’zlashtirishga sarflangan mehnat o’lchovini belgilaydi. U mustaqil ta’lim ishini o’zining tayyorgarlik darajasi, vaqti va boshqa shart-sharoitlaridan kelib chiqqan holda shaxsiy, individual reja asosida amalga oshiradi.

Kredit-modul tizimida ham bakalavr ta’lim yo’nalishlariga, ham magistratura mutaxassisliklariga talabalar mustaqil ishlarini samarali foydalanish orqali ta’lim sifatini oshirish mumkinligi asoslandi. Kredit-modul tizimiga asoslangan masofaviy ta’lim platformalarida talabalar mustaqil ishlari turlarini nafaqat ijtimoiy–gumanitar sohaga balki, arxitektura, qurilish, san’at va madaniyat, qishloq xo’jaligi sohalaridagi OTMlarda ham muvaffaqiyatli foydalanish imkoniyati mavjud.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8 oktabrdagi "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5847-son Farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 2 martdagi "2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha [harakatlar strategiyasini](#) "Ilm, ma'rifat va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish yili"da amalga oshirishga oid [davlat dasturi](#) to'g'risida" PF-5953-son Farmoni.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 6 noyabrdagi "O'zbekistonning yangi taraqqiyot davrida ta'lim-tarbiya va ilm-fan sohalarini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" PF-6108-son Farmoni.
4. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020 yil 31 dekabrda "Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim jarayonini tashkil etish bilan bog'liq tizimni takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" gi 824-sonli qarori.
5. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2009 yil 14 avgustagi "Talabalar mustaqil ishini tashkil etish to'g'risida"gi 286-sonli buyrug'i.
6. Самостоятельная работа студентов: виды, формы, критерии оценки: [учеб.-метод. пособие] / [А. В. Меренков, С. В. Куньщиков, Т. И. Гречухина, А. В. Усачева, И. Ю. Вороткова; под общ. ред. Т. И. Гречухиной, А. В. Меренкова]; М-во образования и науки Рос. Федерации, Урал. федер. ун-т. — Екатеринбург: Изд-во Урал. ун-та, 2016. — 80 с.
7. Усмонов Б.Ш., Хабибуллаев Р.А. Олий ўқув юртларида ўқув жараёнини кредит модуль тизимида ташкил қилиш. Ўқув қўлланма. – Тошкент, ТКТИ, 2020. - 120 бет.
8. Топольский, В. О. Проблемы организации самостоятельной работы студентов университета в процессе кредитно-модульной системы обучения / В. О. Топольский. — Текст непосредственный // Молодой ученый. — 2014. — № 3 (62). — С. 1039-1043
9. <http://dr-sharipov.com/> Мустақил таълимни ташкил этишда билим олишнинг интеллектуал тизимидан фойдаланиш масалалари.
10. <https://cyberleninka.ru/article/n/kontseptualnye-osnovaniya-organizatsii-samostoyatelnoy-raboty-studentov-v-bakalavriate-i-magistrature/viewer>
11. <https://docplayer.com/186885-Organizaciya-uchebnogo-processa-pri-realizacii-kreditno-modulnyh-obrazovatelnyh-programm.html>
12. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0742051X19304299>
<https://docplayer.com/35201325-Nekotorye-problemy-organizacii-samostoyatelnoy-raboty-studentov-v-processe-kreditno-modulnoy-sistemy-obucheniya.html>